

DERS : DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ

SINIF : 5. SINIF

ÜNİTE : II. ÜNİTE: ORUÇ İBADETİ

ÖĞRETMEN DERS NOTU

Alperen ÇELİK DKAB Öğretmeni/Hattat

TEMEL KAVRAMLAR

Farz : Yapılması Allah (c.c.) tarafından kesin olarak emredilen fiil ve davranışlara farz denir. Örneğin, ramazan ayında oruç tutmak farzdır.

Vacip : Yapılması Allah (c.c.) tarafından emredilen ancak farz kadar kesin olmayan fiil ve davranışlara vacip denir. Adak orucu tutmak vaciptir.

Sünnet : Yapılması farz veya vacip olmayan ancak Peygamberimiz tarafından yapılan ve yapılması tavsiye edilen söz, fiil ve davranışlara sünnet denir. Örneğin, kandil günlerinde tutulan oruçlar sünnettir.

Müstehap : Peygamberimizin bazen yaptığı bazen terk ettiği fiil ve davranışlara müstehap denir. Örneğin, sıcak mevsimlerde öğle namazını biraz geciktirmek müstehaptır.

Mahya : Ramazan ayında camilerde iki minare arasına asılan ışıklı yazı.

Hatim : Kur'an'ın baştan sona kadar okunmasıdır.

KONU ÖZETİ

RAMAZAN ORUCU VE ÖNEMİ:

İslâm dinindeki temel ibadetlerden biri de oruç tutmaktır. (Namaz, zekât, hac) Oruç, akıllı, sağlıklı ve ergenlik çağına gelmiş her Müslümanın Allah (c.c.) rızası için, havanın aydınlanmasından hemen önce yani tan yerinin ağarmasından başlayarak Güneş batıncaya kadar yiyip içmekten uzak durarak yerine getirilir.

Oruç ibadeti, İslâm'dan önceki dinlerde de olan bir ibadettir.

Ramazan Ayını Müslümanlar İçin Önemli Kılan Sebepler:

- Ramazan Ayı Kur'an Ayağıdır:** Kur'an-ı Kerim 610 yılının Ramazan ayının Kadir Gecesinde indirilmeye başlanmıştır.
- Ramazan Ayı Oruç Ayağıdır:** Farz olan oruç ramazan ayında tutulur.

Kimler Oruç Tutmakla Yükümlüdür?

- Akıllı ve ergenlik çağına gelmiş,
- Oruç tutmasına engel bir sağlık sorunu olmayan,
- Yolculuk halinde bulunmayan bütün Müslümanlara ramazan ayında oruç tutmak farzdır. (Bulunduğu yerden en az 90 km uzaklıktaki bir yere 15 günden az kalmak üzere giden bir kimse dinen yolcu sayılır.)

Kimler Oruç Tutmayabilir?

- ❖ Oruç tutmaya engel bir sağlık sorunu olanlar,
- ❖ Yolculuk halinde olanlar,
- ❖ Hamile kadınlar ve çocuk emziren anneler oruç tutmayabilirler.

Bu durumda olanlardan geçici bir sorun sebebiyle oruç tutamayanlar iyileştikten sonra ilk fırsatta tutamadıkları gün sayısı kadar oruç tutarlar. Buna **kaza orucu** denir.

Sürekli bir sağlık sorunu ya da yaşlılık sebebiyle oruç tutamayanlar ise eğer maddi imkanları yerindeyse tutamadıkları her oruç için bir yoksulu doyurmalı, ya da bunu karşılayacak bir para vermelidir. Buna **fidye** denir.

Oruç Ne Zaman Tutulur?

Farz olan oruç ramazan ayında tutulur. Ramazan ayı hicri (kameri) takvime göre belirlenir. Ay takvimi güneş takvimine göre yaklaşık 11 gün daha kısa olduğu için de ramazan ayı her yıl bir önceki yıla göre yaklaşık 11 gün daha önce başlar. Örneğin;

- 2020 yılı ramazan ayı başlangıcı **24 Nisan 2020**
- 2021 yılı ramazan ayı başlangıcı **13 Nisan 2021**

Bu durum dünyanın her tarafında yaşayan Müslümanlar için birtakım kolaylıklar sağlamakta, yılın sadece yaz veya kış günlerinde değil her mevsimde oruç tutmuş olmaktadır.

Üç Aylar Nedir?

Receb, şâban ve ramazan aylarını birlikte ifade eden bir tabirdir. Kültürümüzde mübarek sayılıp kutlanan Regaib, Mi'rac, Berat ve Kadir gecelerinin bu aylarda yer alması üç aylara ayrı bir önem verilmesine zemin hazırlamıştır.

Oruç Çeşitleri:

- Kaza Orucu:** Geçici bir hastalık ya da mazereti sebebiyle oruç tutamayan kişi iyileştikten sonra tutamadığı gün sayısı kadar oruç tutar. Buna **kaza orucu** denir.
- Adak Orucu:** Bir işin olması veya bir dileğin gerçekleşmesine bağlı olarak tutulan oruçtur.
- Kefaret Orucu:** Ramazan ayında, geçerli bir mazereti olmadan başlamış olduğu orucu sebepsiz yere bozan bir kimse, iki ay bir gün (61) ara vermeden oruç tutmalıdır. Buna **kefaret orucu** denir.
- Nafile Oruç:** Ramazan ayı dışında, fazladan sevap kazanmak amacıyla tutulan oruçlara da nafile oruç denir.

Oruç İbadetinin Kişiyeye ve Topluma Faydaları:

- Oruç, Kur'an'la olan yakınlığımızı artırır. Müslümanlar ayda Kur'an'ı okumaya daha çok özen gösterirler.
- Oruç, insana sabrı ve zorluklarla mücadeleyi öğretir.
- Oruç, bir irade eğitimidir. İnsanı kötü alışkanlıklardan ve çirkin davranışlardan uzaklaştırır.
- Oruç insandaki sorumluluk duygusunu geliştirir.
- Oruç nimetlerin değerini öğretir.
- Orucun insan sağlığı bakımından da pek çok yararları vardır.

DERS : DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ

SINIF : 5. SINIF

ÜNİTE : II. ÜNİTE: ORUÇ İBADETİ

ÖĞRETMEN DERS NOTU

Alperen ÇELİK DKAB Öğretmeni/Hattat

g. İnsanlar arasındaki yardımlaşma ve dayanışma duygusu güçlenmiş olur.

Oruç Tutarken Nelere Dikkat Etmeliyiz?

- Oruçlu olan bir kişi, hiçbir şekilde harama el uzatmamalıdır.
- Oruçlu olan kişi, hiçbir şekilde yalan ve küfür söz söylememeli, dedikodu yapmamalıdır.
- Oruç tutan kişi, güzel ahlak sahibi olmalıdır.
- Oruçlu olan kişi, her an Allah (c.c.) ile beraber olduğunu bilmeli ve O'nun vermiş olduğu nimetlerden dolayı Allah'a (c.c.) şükretmelidir.

Orucu Bozan Durumlar:

- Oruçlu olduğunu bilerek yemek ve içmek
- Sigara içmek
- İlaç yutmak

Orucu Bozmayan Durumlar:

- Oruçlu olduğunu unutarak bir şeyler yiyip içmek
- Diş fırçalamak (su yutmamaya özen göstererek)
- Kan vermek
- Banyo yapmak
- Ağza ve burna su alıp çalkalamak

Ramazan Ayı ve Oruçla İlgili Kavramlar:

Sahur: Oruç tutan Müslümanlar, ramazan ayında hava aydınlanmadan önce kalkar ve yemek yerler. Yenilen bu yemeğe "sahur" denir. Yemek yenilen bu vakte de "**sahur**" vakti denir.

Sahura kalkmak bizim gün boyunca oruç tutmamızı kolaylaştırır. Sahurumuzu yaptıktan sonra dişlerimizi fırçalar ve oruç tutmaya niyet ederiz.

2020 YILI İSTANBUL RAMAZAN İMSAKİYESİ

24 Nisan 2020	İmsak	...	Akşam (İftar)	Yatsı (Teravih)
Cuma	04.29		20.00	21.29

İmsak: Ramazan ayında yeme ve içmenin sona erip orucun başladığı vakit.

İftar: Akşam ezanının okunmasıyla birlikte oruç açmak. Orucumuzu açtığımız bu vakte iftar vakti, yediğimiz yemeğe de iftar yemeği denir.

Teravih: Ramazan ayında yatsı namazından sonra ve vitir namazından önce kılınan namaz.

Teravih namazı 20 rekattır ve kılınması sünnet olan bir namazdır. Evde kılındığı gibi camide cemaatle de kılınabilir.

Fitre: Ramazan ayı içinde ihtiyaç sahiplerine verilen sadaka, fitir sadakası.

Fitre, bir fakirin bir günlük yiyecek ihtiyacının karşılanması veya bunu karşılayacak kadar paranın bir fakire verilmesidir. Bu miktar her yıl Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından belirlenerek ilan edilmektedir. Örneğin 2020 yılın bu miktar 27,00 TL olarak belirlenmiştir. Dileyen kişi bu miktardan daha fazla olarak da fitre verebilir.

Fitreyi aile bireylerinin her biri ayrı ayrı verebileceği gibi, onlar adına aile büyükleri de verebilir. Fitrenin ramazan ayı içerisinde ve en geç bayram namazı öncesine kadar verilmesi gerekir. Fitre vermek insanlar arasındaki yardımlaşma, dayanışma ve kardeşlik duygularını geliştirerek, ihtiyaç sahiplerinin de bayram sevinci yaşamalarına yardımcı olur.

İmsakiye: Ramazan ayında imsak, iftar ve namaz vakitlerini belirten çizelgeye "imsakiye" adı verilir.

İftar Duası:

"Allah'im! Senin rızan için oruç tuttum, sana inandım, sana güvendim, senin rızınla orucumu açtım. Hamd olsun verdiğin nimetlere, sağlık ve afiyete. Ey bağışlaması bol Rabb'im! Beni, ailemi, milletimi, devletimi ve bütün inananları koru. Rahmetini ve yardımını üzerimizden esirgeme. Bizlere yaşama sevinci ver. Her türlü güçlüğü karşı dayanma gücü ver. Senin her şeye gücün yeter. Âmin."

Kültürümüzde Ramazan ve Oruç:

Ramazan ayı geldiğinde çevrenizde ne gibi değişiklikler gözlemlersiniz?

- Ramazan Eğlenceleri:** Gün boyu oruç tutan Müslümanlar iftardan sonra geleneksel olarak meydanlarda düzenlenen şenliklere katılırlar. Bu şenliklerde gelenek ve göreneklerimize uygun oyunlar oynatılır. Camilerin minareleri mahyalarla süslenir. Ramazan davulcuları sevgi, saygı ve tatlı şaka dolu maniler söyleyerek sahura kalkacak olanları uyandırır.
- Tekne Orucu ve Diş Kirası:** Çocukların ya sabahtan öğleye kadar ya da öğleden akşama kadar belli bir süreliğine tuttıkları oruca **tekne orucu** adı verilir. Böylece küçükler hem oruç ibadetiyle tanışmış hem de Ramazan iklimine katılmış olurlar. Ramazanla ilgili geleneklerimizden biri de diş kirasıdır. Maddi durumu iyi olan aileler ramazan ayında iftar yemekleri verirlerdi. Yemekten sonra da davete katılan herkese, bir kese içinde para ya da değerli eşyalar hediye edilirdi. İşte bu hediyeye **diş kirası** denir.
- Mukabele:** Bir kişinin Kur'an-ı Kerim'i okuyup diğerlerinin dinlemesine veya takip etmesine "**mukabele**" denir. Mukabele, Peygamberimizin her yıl

DERS : DİN KÜLTÜRÜ VE AHLÂK BİLGİSİ

SINIF : 5. SINIF

ÜNİTE : II. ÜNİTE: ORUÇ İBADETİ

ÖĞRETMEN DERS NOTU

Alperen ÇELİK DKAB Öğretmeni/Hattat

ramazan ayında Cebrail (a.s.) ile o güne kadar inen ayetleri karşılıklı okumalarından ortaya çıkmıştır.

d. Muharrem Orucu ve Aşure: Hicri takvimin ilk ayı olan Muharrem ayının kültürümüzde ayrı bir önemi vardır. Peygamberimiz muharrem ayını “Allah’ın ayı” olarak nitelendirmiş ve ramazandan sonraki en faziletli orucun bu ayda tutulan oruç olduğunu ifade etmiştir. Muharrem ayına “aşure ayı” da denir. Çünkü Müslümanlar bu ayın onuncu gününde yemek yapıp komşularına ve akrabalarına dağıtırlar. Bu yemek Muharrem ayının onuncu gününde yapıldığı için “aşure” olarak adlandırılmıştır.

Türk kültürünün önemli bir parçası olan Alevi-Bektaşî geleneğinde de muharrem ayının özel bir yeri vardır. Alevi-Bektaşîler bu ayın ilk on iki günü sıvı gıdalar tüketmezler. Muharrem ayının on üçüncü gününe geldiklerinde Kerbela olayından sağ kurtulan Hz. Hüseyin’in (r.a.) oğlu Zeynelabidin için Allah’a (c.c.) şükür kurbanı keser “Aşure Çorbası” adını verdikleri bir yemek yapıp dağıtırlar.

Bir Peygamber Tanıyorum: Hz. Davut (a.s.):

- Kur’an-ı Kerim’de adı çokça geçen peygamberlerden biri de Hz. Davud’dur (a.s.).
- İsrailoğullarına peygamber olarak gönderilmiş ve kendisine ilahî kitaplardan Zebur indirilmiştir.
- Kur’an-ı Kerim’de Hz. Davud’un (a.s.) kendisine hem hükümdarlık hem de peygamberlik verilen bir yönetici olduğu ve toplumu adaletle yönettiği bildirilmektedir.
- Demiri işleyip zırh yapan bir peygamberdir. Bunun için ona, demircilerin piri de denir.
- Gür ve güzel bir sesi vardı. Zebur’u okumaya başladığında bütün canlılar durup onu dinler ve sesinden dağlar yankılanırdı.
- Allah’ı (c.c.) çok zikreder, güzel amellerde bulunur ve günah işlemekten titizlikle kaçınırdı.
- Davud’un (a.s.) vefatından sonra oğlu Hz. Süleyman (a.s.) hem peygamber hem de yönetici olarak görevlendirilmiştir.

Bir Dua Tanıyorum: Rabbenâ Duaları ve Anlamları

Rabbenâ duaları olarak bilinen iki dua Bakara Suresi’nin 201. ayetinde ve İbrahim Suresi’nin 41. ayetinde geçmektedir.

Bütün namazların son oturuşunda okunduğu gibi kendimiz, anne ve babamız ve tüm Müslümanların dünya ve ahirette bağışlanmaları için her zaman okunması gereken dualardandır.

Okunuşu	Anlamı
<i>Rabbenâ âtinâ fiddünyâ haseneten ve filâhireti haseneten ve kinâ azâbennâr</i>	Rabb’imiz! Bize dünyada da ahirette de iyilik ver. Bizi, cehennem azabından koru.
<i>Rabbenâğfirli ve livâlideyye ve lilmüminîne yevme yekûmül hisâb.</i>	Rabb’imiz! Ahirette hesabın görüleceği gün beni, annemi, babamı ve müminleri bağışla.

KONUyla İLGİLİ AYET VE HADİSLER

- “Ey inananlar! Allah’a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılındı.” (Bakara, 183)
- “Oruç, sayılı günlerdedir. İçinizden hasta veya yolcu olanlar, (tutamadığı günler sayınca) başka günlerde oruç tutar. Orucu tutmakta zorlananlar için bir yoksulun (bir günlük) yiyeceği kadar fidye yeterlidir. Bununla birlikte kim gönülden bir iyiliği mecbur olmadan yaparsa (daha fazla fidye verirse), bu kendisi için daha iyidir. Ama bilerseniz oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.” (Bakara, 184)
- “Oruç bir kalkandır. Oruçlu, saygısızlık yapmasın, kötü söz söylemesin. Eğer biri kendisine sataşırsa, iki defa, ‘Ben oruçluyum.’ desin.” (Hz. Muhammed s.a.v.)
- “Sahura kalkın! Çünkü sahurda bereket vardır.” (Hz. Muhammed s.a.v.)
- “Ey Davud! Biz seni yeryüzünde halife yaptık; onun için insanlar arasında adaletle hükmet; nefsinin isteklerine uyma, sonra (nefsin) seni Allah’ın yolundan saptırır.” (Sâd, 26)